

SLEMMESTAD GEOLOGISENTER

Av Jan Ove R. Ebbestad

Slemmestad geologisenter er sikkert ukjent for de fleste, men har allerede vært åpent i over to år. Geologisenteret rommer mange tilbud og funksjoner som retter seg til alle grupper, enten de har direkte eller perifer geologiinteresse. Det er et aktivt senter i et helt spesielt bibliotek med tre funksjoner under samme tak.

BAKGRUNN

Bøker, sement og geologi er tre stikkord for Slemmestad folkebibliotek, et aktivt senter som har gått utradisjonelle veier innen biblioteksbransjen. Biblioteket ligger plassert i bygdehistoriske omgivelser i den gamle sekkefabrikken tilhørende Norcem Cementfabrikk A/S. Da sementproduksjonen ble innstilt i 1989, ble bygningen leiet til Røyken kommune til bruk for biblioteket. I 1991 ble det vedtatt å bygge opp et helhetlig kulturtilbud bestående av kulturhus, bibliotek, sementmuseum og geologisenter under samme tak. Ideen om et geologisenter stammet opprinnelig fra tidligere kultursjef i Røyken kommune, Terje Martinsen, og biblioteksjef og prosjektleder Hans Christian Holtfodt inkluderte den i prosjekteringen for biblioteket.

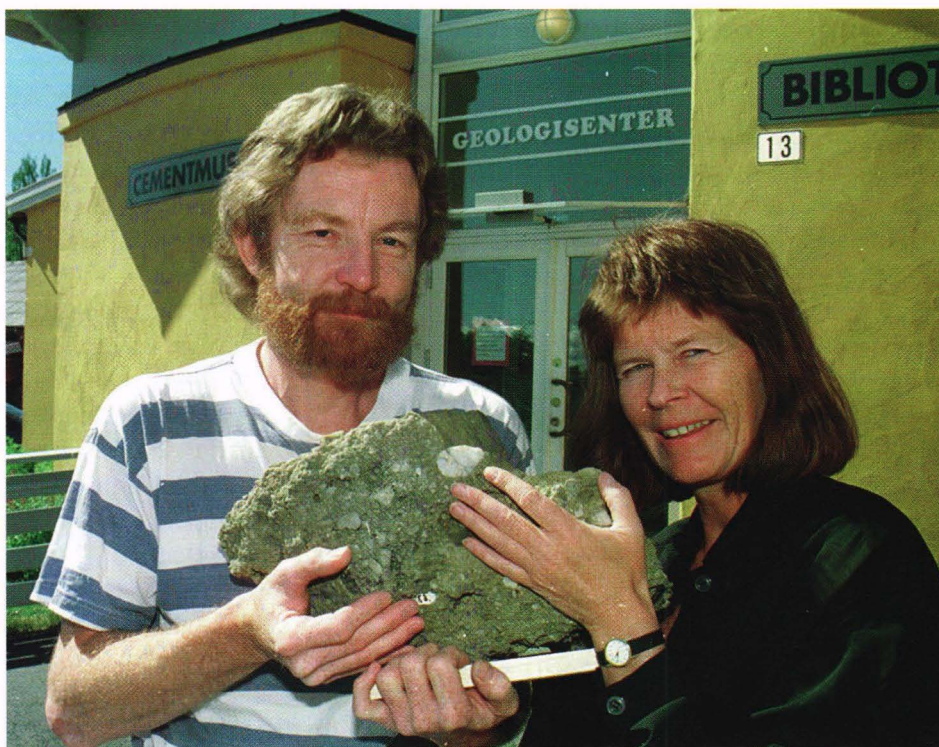
Utgangspunktet er naturlig nok de fossilrike sedimentære kambrosilurbergartene som finnes i Slemmestad. I tillegg er det en rik geologi av bergarter, mineraler, strukturer og ikke minst en utrolig spennende

geologisk historie. Slemmestad er en liten del av Oslofeltet, men dets utvikling gjenspeiles i områdets geologi. Geologisenterets rolle er å gjøre geologien tilgjengelig for både amatørgeologer, fagmennesker, skoleklasser samt folk flest.

PLANLEGNINGSFASEN

Ved åpningen av biblioteket i 1992 besto geologisenteret av diverse geologimateriale gitt som gave fra Universitetet i Århus, lokaler for en utstilling, samt en geologibibliotekar, Elin Haugen. Hun ble imidlertid etter en kort tid etterfulgt av Nina Width. Til å begynne med ble Johannes A. Dons og Johan Naterstad ved Mineralogisk-Geologisk museum (MGM) ved Tøyen i Oslo kontaktet for hjelp. Etter flere samtaler og feltbefaringer hadde prosjektlederne mange ideer, men var forøvrig rimelig forvirret. Ny kontakt med MGM og Paleontologisk museum (PM), gjorde at undertegnede ble ansatt på konsulentbasis.

Aller først ble det satt opp en

Nina Width og Hans Christian Holtfodt foran inngangen til biblioteket

PLANENE UTKRYSTALLISERES

Den innkjøpte geologiske litteraturen ble etterhvert katalogisert, og kom på plass i hyllene. Rett ved finnes et kartstativet med berggrunnskart, og en PC med et geologi-program utviklet ved PM. Berggrunnsmodellen ble bygget og malt av Ole Nashoug fra Hamar. Den har etterhvert blitt meget sentral i den permanente utstillingen og viktig i undervisningsdelen. Planløsningen for utstillingen ble utarbeidet i samarbeide med Dons. Da det var gjort,

innkjøpsliste over aktuell geologisk litteratur. Deretter ble alle ideer konsolidert og konkrete planer utformet for oppbygningen av senteret. Planen var naturligvis å gjenomsyre biblioteket med geologi, slik at en stakkars låner ikke skulle unngå å legge merke til det. Hoveddelen skulle være en permanent utstilling med historisk geologi, bergarter, mineraler og fossiler. Videre sto en berggrunnsmodell over det sentrale Slemmestadområdet høyt på ønskelisten hos Hans Christian. Undervisning ble ansett som viktig, og et undervisningssentret ble planlagt på en hems i selve biblioteket. Utenfor biblioteket skulle flere store steinprøver fra den lokale geologien settes opp som blikkfang, og muligheten for geologiturer i området ble diskutert. Med dette som mål ble alle gode krefter aktivisert. Dugnadsånden var til stede fra første stund, og alle som var innen rekkevidde ble dratt inn i arbeidet. For Hans Christian og Nina ble geologisenteret etterhvert både arbeid og hobby. Nina fulgte bl.a. forelesningene i grunnkurs i geologi ved universitetet.

Ethvert prosjekt med respekt for seg selv har en logo. Den ble til ved en konkurranse hvor vinnerresultatet ble den enkle, men meget illustrative sorte og hvite logoen designet av Marit Litangen. De to stiliserte skorsteinspipene illustrerer sementproduksjonen, bøkene representerer biblioteket, og krystallen står for geologien.

Preparering

gjensto det bare en liten detalj, nemlig å fylle montrene med stuffer og lage utstillingstekster. Siden det knapt fantes en steinbit i geosentret, måtte alt skaffes. I første rekke ble mineraler fra Slemmestad/Røykenområdet innkjøpt via kontakter ved PM, mens bergarter og fossiler for det meste ble samlet inn. Mineraler og fossiler ble også tilført via ivrige amatørgeologer, og spesielt må Sverre Knutsen og Ole Bundgaard nevnes i den sammenheng.

Tekstene for hovedutstillingen ble knytte sammen med prøvene i monterer under. Plakatene for f.eks. prekambrium står således over en monter med bergarter fra samme periode, alle innsamlet i Slemmestad. På samme måte illustreres kambrosilurperiodene av lokale bergarter og fossiler fra disse periodene. Periodene prekambrium

til silur, perm og kvartær er representert i den lokale geologien og er derfor også med i utstillingen.

Alle steinhunder vet at riktig geologi finnes utendørs. For å inkludere denne meget viktige delen ble det tidlig planlagt flere geologiturer som skulle presentere det brede mangfoldet i den lokale geologien. Kommunen trådte til med bevilgninger, som gjorde at første geologitur kunne utarbeides med skilting og en guide.

Turen ble til med stor hjelp fra Dons, og flere turer følger.

lysbildefremviser.

Undervisningsdelen har vært en ubetinget suksess, som bare fortsetter å utvikles. Lærere i 7. klassetrinn har blitt undervist i geologi, for selv å kunne lede sine klasser ute i geologiturene. Undervisningsopplegget har kommet i stand i samarbeide med geologisenteret. Et slikt opplegg og kurs er for tiden også under utarbeidelse for 4. klasser. Disse klassetrinnene i Røyken skal etterhvert besøke geologisenteret og få en introduksjon til geologien i sitt nærmiljø.

Deltagere på fossiljakt arrangert av Slemmestad geologisenter.

UNDERVISNING

I undervisningsrommet er Slemmestads geologiske historie illustrert fra prekambrium til idag i ved hjelp av blokkdiagrammer utviklet av Johan Naterstad ved MGM. Nina Width gjorde akvareller ut av diagrammene, mens biblioteksjefen ble kalt ut i felt for å fotografere lokal geologi fra de enkelte tidsperiodene. Samtidig ble det samlet inn steinblokker fra de aktuelle geologiske periodene. Kombinasjonene av tegneserien, steinprøver og fotografier fungerer pedagogisk sett utmerket. For undervisning finnes overhead, flipover, lerret og

ÅPNINGEN OG DEN DAGLIGE DRIFTEN

Det virkelige arbeidet startet først etter den høytidlige åpningen med kultursjef og ordfører i juni 1994. Det ble Nina Widths oppgave å opprettholde et aktivt geologisenter og utvikle det videre. Alle de tusen små ting som ikke ble 100% ferdig til åpningen måtte justeres, ideer som ikke fungerte måtte omarbeides, feil skulle rettes opp, komplettering av samlinger og utstillinger måtte til, kontakter i geologimiljøet pleies, nye ideer settes ut i livet og publikum trekkes til senteret via bl.a. lokal- og

riksaviser, lokal-TV, radio og stand ved geologimesser.

Det vært arrangert steindager med et stort besøkstall og bl.a. deltagelse fra Drammen Geologiforening. Inviterte foredragsholdere har belyst ulike temaer som geologi på frimerker, fossiler og gamle geologisk bøker. Interessen har vært stor hver gang, og likeledes har oppmøtet på guidet geologiturer vært upåklagelig.

Slike arrangementene skaper blest om geologisenteret, og viser hva det kan tilby de besøkende. Det er lagt vekt på at det som presenteres av geologi skal fremstå i et faglig forsvarlig format, samtidig som det er forståelig for alle grupper. Verneinteresser og geologikultur er også viktige teamer som et slikt senter har et ansvar for å formidle.

UTVIKLINGEN FORTSETTER

Biblioteket, cementmuséet og geologisenteret er under stadig utvikling, og drives fremover av bibliotekets personale og midler fra kommunen. Dette er imidlertid midler og anerkjennelse som bibliotekets

personale har måttet jobbet hardt og målbevisst for å oppnå, noe som amatørgeologiforeninger og interesseorganisasjoner sikkert også har erfaring med. Kommunen har imidlertid sett nytteverdien av disse tilbudene både som kulturtiltak og reklame.

Midlene som kommer inn går til innkjøp av litteratur, steinprøver, utvikling av nye geologiturer, modifisering av utstillingene og realisering av nye ideer. Arbeidet er selvsagt helt umulig uten alle frivillige krefter, siden disse stadig tilfører geosenteret materiale, kunnskap og liv. Med dette som utgangspunkt er blir den lokale geologien gjort tilgjengelig for folk flest og satt i en større sammenheng innen Oslofeltet. Håpet er dermed at det kan skapes en form for identitet til nærmiljøet hos Slemmestadbeboerne og stimulere geologiinteressen til alle som måtte komme innom.

Det er også et lite håp at du som leser dette ble nysgjerrig på hva Slemmestad geologisenter har å tilby og at du avlegger stedet et besøk. Til gjengjeld får du oppleve mye stein, gode stuffer, bra geologisk litte-

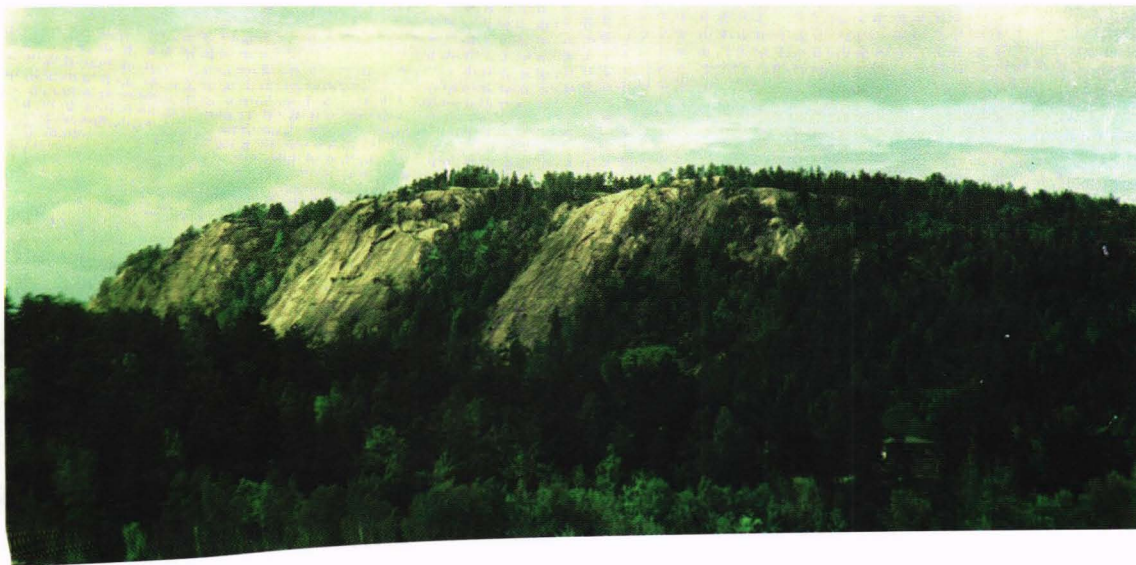
Utsnitt fra undervisningsdelen.

*Hovedutstillingen
under utarbeidelse*

ratur, kanskje lære litt mer om den geolo-
giske historien og utviklingen av Slemme-
stad og Oslofeltet og prate med likesinnede.

Før du vet ordet av det er kanskje også
du involvert.....

Slemmestadlandskap